

Maatschappijleer 2018-2019

1 Wat is maatschappijleer?

1.1	De samenleving	8
1.2	Met wie ben je verbonden?	10
1.3	Kernbegrippen bij maatschappijleer	12
1.4	Hoe onderzoek je de samenleving?	14
	• Het klassengesprek	16

***“Maatschappijleer vind ik goed.
Het gaat over dingen die je moet weten”***

Leerstof en toetsen WEEK 39: 21-25 sep

Thema 1: Wat is maatschappijleer?

Waar denk je aan bij dit vak?

1.1. De samenleving

1.2. Met wie ben je verbonden

Leerstof en toetsen WEEK 40: 28 sep-2 okt

Thema: Wat is maatschappijleer?

1.3. Kernbegrippen bij maatschappijleer

1.4. Hoe onderzoek je de samenleving?

1.1

De samenleving

In het kort: Maatschappijleer gaat over de manier waarop mensen met elkaar samenleven.

Samenleven:

- van klein verband tot groter verband
- van gezin, sociale omgeving tot maatschappij

We zijn **afhankelijk** van elkaar, zijn sociale wezens: we hebben relaties:

- Persoonlijk
- Functioneel

Omdat iedereen **afhankelijk** is van anderen en fijn wil **samenleven** met elkaar zijn er:

- Gedragsregels
- Wetten

Wat leer je bij **maatschappijleer**?

- Hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit.
- Welke regels er zijn en hoe die worden aangeleerd
- Hoe de politiek problemen probeert op te lossen
- Hoe je je voorbereidt op deelname aan de samenleving

Doen: bekijk het filmpje en zet de antwoorden in de mail:

mw.groenewegen@rocmondriaan.nl

1. Waar spreken we van als er veel mensen bij elkaar leven?
 - a. een stad
 - b. een samenleving
 - c. overbevolking
2. Wat wordt bedoeld met mensen zijn sociale wezens?
3. In welke 3 maatschappijen leven we?

1.1 De samenleving

WAT VIND JIJ VAN MAATSCHAPPIJLEER? - Mees (17), mbo Zorg en Welzijn:
 “Maatschappijleer gaat over dingen die je moet weten. Ik weet nu dat problemen in de maatschappij veel meer kanten hebben dan je soms denkt. We discussieerden samen; dat is leuk en je leert elkaar ook een beetje beter kennen. Mijn docent leerde me dat het belangrijk is om je stem te laten horen. Zo gingen wij met de hele klas demonstreren voor een beter klimaat. Dat is belangrijk. Het gaat om onze toekomst.”

“Het is belangrijk om je stem te laten horen”

Maatschappijleer gaat over de manier waarop mensen met elkaar samenleven. In Nederland doen we dat met meer dan 17 miljoen mensen.

In deze eerste paragraaf onderzoeken we allerlei vormen van samenleven en vertellen we wat je bij maatschappijleer gaat leren.

Samenleven

Samenleven doe je in het klein en in het groot. In je **gezin** leef je samen met een kleine groep: je ouders en je broers en zussen. Hoe je thuis situatie er ook uitziet, met deze mensen heb je elke dag te maken.

In groter verband leef je samen met je vrienden, je klasgenoten en, als je een baantje hebt, je collega's. Of je teamgenoten waar je samen mee sport. Dat noemen we je **sociale omgeving**. Je ziet deze mensen regelmatig en doet dingen met ze samen.

Je zegt niet zo snel dat je samenleeft met miljoenen onbekenden. Toch doe je dit ook, je hele leven lang. Met die miljoenen mensen vorm je samen de **maatschappij**.

Je hebt anderen nodig

Niemand kan zonder andere mensen, want anderen zorgen voor de dingen die jij nodig

Bron 1

hebt. Je ouders of verzorgers geven je eten en drinken, een bed om in te slapen en ze leren je van alles. Met je vrienden praat je over wat jou bezighoudt en je kunt met ze sporten, shoppen en uitgaan.

Ook mensen die je niet kent, doen allerlei dingen voor je. Bijna alles wat jij dagelijks nodig hebt, is namelijk door **anderen** gemaakt. De kaas op je brood, de smartphone waarmee je appt, het huis waarin je woont, enzovoort.

Bovendien is er van alles voor je **geregeld**. Bijvoorbeeld dat je met de bus of trein kunt reizen, dat internet het doet, dat het verkeer goed verloopt, dat de winkels vol liggen en nog veel meer.

Afspraken maken

Omdat iedereen **afhankelijk** is van anderen, zijn er afspraken en regels nodig over hoe we met elkaar samenleven en samenwerken. Er zijn twee soorten regels: gedragsregels en wetten.

Als het goed is, hoef je over veel **gedragsregels** nauwelijks na te denken, je past ze automatisch toe. Zo vind je het vanzelfsprekend om als voetganger op de stoep te lopen en niet op de snelweg, om bij de kassa achter in de rij aan te sluiten, om stil te zijn bij de dodenherdenking en om mensen te bedanken als ze iets voor je hebben gedaan. Gedragsregels zorgen ervoor dat we rekening houden met anderen.

Daarnaast zijn er allerlei **wetten** gemaakt door politici waar we ons aan moeten houden.

Bijvoorbeeld dat je tot 16 jaar leerplichtig bent en dat je belasting betaalt als je werkt. Wetten regelen ook dat je ten minste het minimumloon moet verdienen en dat stelen strafbaar is.

Wat leer je bij maatschappijleer?

Bij maatschappijleer leer je hoe de Nederlandse samenleving in elkaar zit: welke regels er zijn en hoe mensen die aanleren. Ook kijken we naar wat er in de maatschappij mis kan gaan. Je leert hoe de politiek problemen probeert op te lossen. Denk bijvoorbeeld aan criminaliteit, discriminatie en milieuvervuiling.

In dit boek staan negen hoofdstukken, die elk een **thema** uit onze maatschappij bespreken.

Met maatschappijleer bereid je je dus voor op deelname aan de samenleving. Dat is belangrijk als je straks aan het werk gaat, maar het sluit ook goed aan bij veel studies die je later kunt volgen. Denk aan een opleiding bij de politie of in de zorg, of aan een media-opleiding.

De samenleving in het klein

Meester Bart is leraar Engels op een vmbo-school in de Bijlmer. Zijn Facebook-pagina is heel populair. "In mijn lokaal barst het van de culturen. Ik heb autochtone Nederlanders in mijn klassen en jongeren met een Surinaamse, Antilliaanse, Ghanese, Chinese, Turkse en Marokkaanse achtergrond. In mijn lokaal staan 29 stoelen. Eén voor mij, de rest voor mijn leerlingen. Ze hebben allemaal een eigen verhaal. Een groep jongeren die samen een stukje maatschappij vertegenwoordigen. Jonge mensen die dus gezien en gehoord willen worden. De samenleving in het klein." "Ik vind dat als er iets belangrijks is gebeurd in de samenleving, dat je daar dan over moet praten in de klas. Soms vragen leerlingen: 'Meester, wat vindt u daarvan?' En dan zeg ik: 'Nu even geen les Engels.' Er zijn aanslagen op verschillende plekken in de wereld. Thuis wordt daar wel over gesproken, maar misschien eenzijdig. Op school krijg je de kans om het verhaal van verschillende kanten te laten zien." Bron: Facebook Meester Bart

Bron 2

Puntwoorden in dit hoofdstuk:

De samenleving

Samenleven

Het gezin

De sociale omgeving

Sociale wezens

De maatschappij

Afhankelijk

De gedragsregel

De wet

Rekening houden

1.2

Met wie ben je
verbonden

In het kort: we zijn op allerlei manieren met elkaar verbonden, omdat we elkaar nodig hebben.

We kennen 4 soorten (ver)bindingen:

1. **Economische bindingen** → voor je levensonderhoud

→ met wie?

- ✓ Ouders/verzorgers
- ✓ Producenten van alles
- ✓ Werkgever
- ✓ Uitkeringsinstantie

2. **Kennisbindingen** → kennis overbrengen /leren

→ met wie?

- ✓ Ouders/verzorgers
- ✓ Leraren
- ✓ Vrienden/familie
- ✓ Schrijvers/journalisten
- ✓ Vloggers

3. **Gevoelsbindingen** → emotioneel verbonden → met wie?

- ✓ Geliefden
- ✓ Familieleden
- ✓ Vrienden

4. **Politieke bindingen** → afhankelijkheid van de overheid

→ met wie?

- ✓ Overheid
- ✓ Politici
- ✓ Nederlanders samen

Je kunt meerdere bindingen met één persoon hebben!

Belangrijk voor jou persoonlijk én voor de samenleving:

Dat bindingen tussen mensen sterk zijn en mensen het gevoel hebben dat ze bij elkaar horen →

SOCIALE COHESIE

een wij-gevoel

Valkuilen/ gevaarlijk voor de sociale cohesie:

- ✓ wij ↔ zij : botsende belangen
- ✓ discriminatie
- ✓ Racisme
- ✓ Polarisation = mensen en bevolkingsgroepen staan tegenover elkaar, doordat de tegenstellingen de nadruk krijgen.
- ✓ De schuld aan anderen/ aan een groep geven in tijden van crisis

1.2 Met wie ben je verbonden?

HUILEND NAAR DE VOEDSELBANK - Elke week krijgen 140.000 mensen hulp van de voedselbank. **Stella** (39), moeder van twee kinderen, is een van hen. Ze werd ontslagen en raakte in de bijstand. "Ik had ooit een goede baan en een prachtig huis, nu fiets ik soms huilend naar de voedselbank. Ik kan dan niet geloven dat ik deze hulp nodig heb. Maar hoe erg ik het ook vind, ik ben er enorm dankbaar voor."

Bron: voedselbank.nl, NRC

"Enorm dankbaar voor deze hulp"

In paragraaf 1.1 las je al dat we met anderen zijn verbonden omdat we elkaar op allerlei manieren nodig hebben. Familie en vrienden zijn voor de meeste mensen onmisbaar, maar ook voor eten en drinken ben je afhankelijk van anderen. Je koopt het bij een supermarkt of krijgt het van je ouders of, zoals Stella, van de voedselbank. Zo zijn er heel veel mensen met wie we bepaalde **bindingen** hebben.

Soorten bindingen

We onderscheiden vier soorten bindingen:

- economische bindingen
- kennisbindingen
- gevoelsbindingen
- politieke bindingen.

Economische bindingen

Om in je **levensonderhoud** te voorzien, heb je met veel mensen economische bindingen. De binding met je ouders ligt voor de hand; zij zorgen meestal voor je eten, kleding en onderdak en geven je zakgeld. Maar ook met de mensen die jouw voedsel, spullen en kleding maken, heb je een economische binding. Net als met je baas, die het loon betaalt waarmee jij al die producten kunt kopen. Ben je werkloos en heb je weinig inkomen, dan heb je andere economische bindingen dan iemand met een goedbetaalde baan.

Kennisbindingen

Kennisbindingen hebben te maken met alle mensen die jou iets **leren**. Wil je later verpleger worden of de techniek in, dan volg je daar een speciale opleiding voor. Je krijgt dan een kennisbinding met je docenten. Kennisbindingen heb je met alle mensen die nuttige informatie met jou delen. Dat kan dus ook een schrijver van een boek zijn, een vlogger die je volgt of een vriend die je tips geeft over daten. Als jij je jongere zusje helpt met huiswerk maken, breng jij jouw kennis weer over op haar.

WE DOEN HET SAMEN

40% van de Nederlanders heeft minstens een keer per week contact met de buren. In totaal besteden Nederlanders **8 UUR** per week aan sociale contacten. Moeders zorgen gemiddeld **2 UUR** per week meer voor hun kinderen tot 18 jaar dan vaders. **4,4 MILJOEN** Nederlanders zijn mantelzorgers: ze geven hulp aan zieke familie, vrienden of buren. **30%** van de Nederlanders doet vrijwilligerswerk, en is daar **2 UUR** per week aan kwijt. **83%** van de huishoudens geeft aan goede doelen; gemiddeld **261 EURO** per jaar.

Bron: CBS, SCP

Bron 3

Gevoelsbindingen

Met onze geliefden, vrienden en familieleden zijn we **emotioneel verbonden**. Vriendschap, steun en liefde van mensen die dicht bij ons staan hebben we nodig om ons gelukkig te voelen. Staan deze gevoelsbindingen onder druk, bijvoorbeeld als je ouders gaan scheiden, dan kan dat veel invloed hebben op hoe je je voelt.

Politieke bindingen

Politieke bindingen gaan over afhankelijkheid van de **overheid**. De overheid zorgt voor dingen die wij onmogelijk zelf kunnen regelen. Zo hebben we de overheid nodig voor verkeersveiligheid, goed onderwijs en toegankelijke gezondheidszorg. Politieke bindingen hebben ook veel met veiligheid te maken: de overheid moet ons beschermen tegen terroristische dreiging en oorlog. Wat de overheid allemaal doet, wordt voor een deel bepaald door de Nederlanders samen: wij kiezen de **politici** die de belangrijkste besluiten nemen.

Meestal een combinatie

Het gebeurt bijna nooit dat je maar één soort binding met iemand hebt. Meestal heb je verschillende bindingen tegelijk. Als je bijvoorbeeld van je moeder kleedgeld krijgt, dan zijn er drie soorten bindingen. Je hebt een gevoelsbinding (je hebt een emotionele band met je moeder), een economische binding (je krijgt kleedgeld) en een kennisbinding (je leert hoe je met geld moet omgaan).

We zijn afhankelijk van elkaar

Bindingen zijn niet alleen voor jouw persoonlijke leven belangrijk. Ze laten ook zien dat we onderdeel zijn van een samenleving waarin we van elkaar afhankelijk zijn. *Als de bindingen tussen mensen sterk zijn en mensen het gevoel hebben dat ze bij elkaar horen*, dan noemen we dat **sociale cohesie**.

Is er in een groep of samenleving een sterk **wij-gevoel**? Of leven mensen langs elkaar heen en trekken ze zich weinig van elkaar aan? Evenementen als het WK Voetbal of Koningsdag zijn goed voor de sociale cohesie in Nederland, omdat mensen hierdoor het gevoel krijgen dat ze bij elkaar horen ('wij Nederlanders'). Een wij-gevoel is belangrijk, want daardoor houden mensen rekening met elkaar.

Soms levert het onderscheid tussen 'wij' en 'zij' maatschappelijke problemen op als belangen met elkaar botsen. Grote maatschappelijke problemen als discriminatie en racisme zijn slecht voor de sociale cohesie, omdat ze de samenleving juist in groepen opsplitsen. We spreken dan van **polarisatie**, *mensen en bevolkingsgroepen staan scherp tegenover elkaar doordat de tegenstellingen de nadruk krijgen*. In tijden van crisis, bijvoorbeeld als het met de economie slecht gaat, ontstaat er eerder polarisatie. Mensen gaan dan op zoek naar een groep die aangewezen kan worden als de schuldige van de problemen.

De weg van een smartphone

Sinds 2008 heeft Apple 1,3 miljard iPhones verkocht. Samsung verkocht in die tijd zelfs 3,2 miljard smartphones. Voordat je een smartphone koopt, maakt deze een complete wereldreis. Apple is een Amerikaans bedrijf, maar de iPhones worden in elkaar gezet in China. Het Zuid-Koreaanse Samsung heeft de productie van zijn telefoons verspreid over zes landen, waaronder Vietnam. De onderdelen van de smartphones komen van over de hele wereld, ook uit Nederland. Hier worden bijvoorbeeld chips gemaakt om draadloos te betalen en verbinding te maken met wifi.

Maar er is ook een keerzijde. Gemiddeld kopen mensen elke twee jaar een nieuwe smartphone. De oude belandt op de vuilnisbelt. Mijnwerkers in arme landen moeten levensgevaarlijk werk doen om de grondstoffen voor nieuwe telefoons uit de grond te halen. De arbeiders die de smartphones in elkaar zetten werken in slechte arbeidsomstandigheden. Zoals bij het Chinese Foxconn. Een werknemer: "We staan 12 tot 16 uur per dag aan de lopende band voor 50 dollarcent per uur. Vaak moeten we maaltijden overslaan en verplicht overwerken."

Bron 4

11

Puntwoorden in dit hoofdstuk:

De binding

De economische binding

De kennisbinding

De gevoelsbinding

De politieke binding

Het levensonderhoud

De overheid

De politici

De sociale cohesie

Het wij-gevoel

De discriminatie

Het racisme

De polarisatie

De tegenstelling

Doen: Vragen analyseren en een goed antwoord formuleren (denk aan doewoorden, puntwoorden, en signaalwoorden!)

Oefentoetsvraag: antwoorden mailen naar mw.groenewegen@rocmondriaan.nl

Lees het artikel en beantwoord de vragen.

Kabinet wil anti-pestwet

DEN HAAG - Scholen moeten verplicht lesgeven over pesten, vindt het kabinet. Daarom komt er een anti-pestwet. De Onderwijsinspectie gaat vervolgens controleren of de school genoeg doet tegen pesten. Aanleiding voor het plan is de maatschappelijke onrust die ontstond nadat twee jongeren zelfmoord pleegden. Ze zouden jarenlang zijn gepest op school.

Bron: NU.nl

- a. Leg uit of de maatregel een gedragsregel of een wetsregel betreft.
- b. Vul aan. Je school behoort tot je sociale omgeving omdat: ...
- c. Noem 3 soorten bindingen waar een schooldirecteur mee te maken heeft.

1.3

Kernbegrippen bij maatschappijleer

In het kort: Mensen vinden verschillende dingen belangrijk en maken verschillende keuzes.

Om verschillen in de samenleving te begrijpen gebruiken we een paar kernbegrippen:

1. waarden en normen
2. belangen
3. macht
4. sociale ongelijkheid

1. Waarden en Normen

Waarden zijn de zaken die waardevol gevonden worden door iemand of een groep mensen (een samenleving)

Het is vaak een enkel woord, zoals eerlijkheid, respect, gelijkheid.

Normen zijn richtlijnen hoe je sociaal gewenst met elkaar omgaat

Het zijn ongeschreven gedragsregels die we als normaal, vanzelfsprekend betitelen.

Als je met iemand hebt afgesproken, is het normaal dat je op tijd komt.

Of als de kassière je teveel geld teruggeeft, dan is het normaal dat je dat zegt.

Doen: bekijk het filmpje en zet de antwoorden in de mail:

mw.groenewegen@rocmondriaan.nl

(tot 3.16 minuut bekijken)

Welke waarde hoort bij de norm?

1. Norm: Je staat op voor ouderen of zwangere vrouwen, bijv, in het openbaar vervoer.
Waarde:
2. Norm: Als de kassière je teveel geld teruggeeft, dan zeg je dat en geef je dat weer terug.
Waarde:
3. Norm: Als je het niet met iemand eens bent, ga je niet gelijk schelden of slaan.
Waarde:
4. Norm: Als je belooft om iemand te helpen, dan doe je dat ook.
Waarde:
5. Norm: Als iemand, een meerdere bijvoorbeeld, je opdraagt wat te doen, dan doe je dat.
Waarde:

2. Belangen

- Mensen maken keuzes van uit hun belangen/ het voordeel dat ze er bij hebben
- Belangentegenstellingen: het belang van de een botst met het belang van de ander

3. Macht en machtsmiddelen

Macht is de mogelijkheid om het (denk) gedrag van anderen te beïnvloeden.

Soms is er sprake van dwang/ moeten

Machtsmiddelen: waardoor men invloed heeft:

- Functie/beroep
- Kennis en vaardigheden
- Aanzien/status
- Overtuigingskracht
- Geld
- Groep
- Media
- Netwerk
- Geweld

Time out: 5 minuten: bekijk het filmpje en zet de antwoorden in de chat (klik op de link)

[Wat is macht](#)

1. Wat is het verschil tussen formele en informele macht?

2. Wat is géén machtsmiddel?

- Geld
- Beroep
- Geweld
- Vriendschap
- Overtuigingskracht

Niet iedereen heeft dezelfde kansen in de maatschappij:

Sociale ongelijkheid

- Discriminatie op de arbeidsmarkt
- Inkomstenverschillen
- Vrouwen en mannen

Doen: bekijk het filmpje en zet de antwoorden in de mail.

Klik op deze link: [clip: Sociale status](#)

Juist/onjuist

1. Volgens de Nederlandse wet is er géén sociale ongelijkheid
2. Een arts heeft een hogere sociale status dan een leraar
3. In Nederland heeft iedereen gelijke kansen (leg uit waarom wel of niet)

1.3 Kernbegrippen bij maatschappijleer

ZIJN DRUGS NORMAAL OP SCHOOL? - **Sofian** (15): "Ik ken wel gasten die wiet bij zich hebben. Ik denk dat iedereen dat wel weet, want er wordt hier 's middags regelmatig geblowd. Maar niemand zegt er iets over. Ik vind die wietlucht stinken. Ik word er misselijk van."

Maryam (15): "Af en toe zie ik iemand met een zakje wiet. Er wordt ook weleens gedeald. Maar daar zeg je natuurlijk niks van. Ik in ieder geval niet. Als ik iemand zie dealen, denk ik wel: wat een loser. Maar je moet dat natuurlijk zelf weten."

Waarom vindt de een het normaal om te blowen en zal een ander er nooit aan beginnen? Dat komt doordat mensen verschillende dingen belangrijk vinden en verschillende keuzes maken. Om verschillen in de samenleving te begrijpen, gebruiken we een paar **kernbegrippen**. Je komt ze in dit lesboek steeds tegen:

- waarden en normen
- belangen
- macht
- sociale ongelijkheid.

Waarden en normen

Waarden zijn principes die je belangrijk vindt in het leven. Vrijheid, gezondheid en eerlijkheid zijn voorbeelden van waarden. Uit waarden volgen altijd bepaalde normen. Als jij de waarde vriendschap belangrijk vindt, zul je een goede vriend beschermen en voor hem of haar opkomen. Je verwacht dat die vriend dat ook voor jou doet. Je norm is dan: een echte vriend laat je niet in de steek. **Normen** zijn regels over hoe jij en anderen zich moeten gedragen.

Sommige waarden en normen vindt bijna iedereen belangrijk. Bijvoorbeeld de waarde 'gelijkheid' en de bijbehorende norm 'niet discrimineren'. Of de waarde 'respect' en de norm 'niet pesten'. Sommige van deze alge-

mene normen staan als **geschreven regels** in wetten en reglementen. Andere zijn **ongeschreven regels**, zoals je ook al in de eerste paragraaf hebt gelezen: op je beurt wachten, ouderen met 'u' aanspreken of geen boeren laten aan tafel.

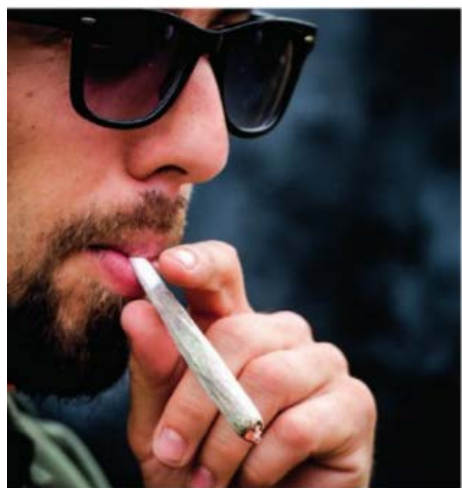
Belangen

Bij de keuzes die mensen maken, spelen ook hun belangen een rol. Met een **belang** bedoelen we *het voordeel dat je ergens bij hebt*. Als je moet kiezen tussen een lesrooster zonder tussenuren en een met iedere dag vier tussenuren, dan kies je natuurlijk voor het eerste omdat je dan eerder vrij bent.

Soms is er sprake van een **belangentegenstelling**, *het belang van de één botst met het belang van de ander*. Een voorbeeld: de één wil dat vliegen goedkoop is omdat hij graag verre reizen maakt, de ander wil het juist duur maken omdat vliegen erg milieuvriendelijk is. Bij veel problemen die in de maatschappij spelen, kom je zulke tegenstellingen tegen.

Macht

Een derde kernbegrip bij maatschappijleer is macht. **Macht** is *de mogelijkheid om het (denk)gedrag van anderen te beïnvloeden*.

"Of je blowt, moet je zelf weten"

WAT VIND JE BELANGRIJK?

longeren over hun principes in het leven

- 1 Gezond zijn
- 2 Vakantie vieren
- 3 Muziek luisteren
- 4 Goede cijfers op school halen
- 5 Ergens 100% voor gaan

Bron: Onderzoek HAN

Bron 5

Invoel op iemand anders uitoefenen gebeurt heel vaak. Bijvoorbeeld als je zegt: "Jij gaat toch zeker ook naar het schoolfeest?" Meestal bepaal jij zelf wat je wel of niet doet; je laat je liever niet dwingen door je vrienden. Toch speelt macht ook in vriendengroepen een rol.

De mooiste of de slimste van de groep kan veel invloed hebben op het gedrag van de rest. Soms heb je geen keuze. Zo kunnen je ouders je verbieden om met vrienden op vakantie te gaan. Ze kunnen je ook dwingen op een bepaalde tijd thuis te zijn. De overheid verbiedt je om alcohol te drinken en bepaalt vanaf welke leeftijd je rijles mag nemen.

Machtsmiddelen

Om macht uit te kunnen oefenen, heb je **machtsmiddelen** nodig. Dat zijn *middelen waarmee je het gedrag van anderen kunt beïnvloeden*.

De belangrijkste machtsmiddelen zijn:

- je functie of beroep;
- je kennis en vaardigheden;
- je aanzien of status;
- je overtuigingskracht;
- de hoeveelheid geld die je hebt;
- het aantal mensen dat gezamenlijk iets wil;
- toegang tot de media;
- toegang tot invloedrijke personen of politici;
- het gebruik van geweld.

Sociale ongelijkheid

Het laatste kernbegrip bij maatschappijleer is **sociale ongelijkheid**. Hiermee bedoelen we dat *niet iedereen dezelfde kansen heeft in de samenleving*. Denk bijvoorbeeld aan discriminatie op de arbeidsmarkt of de inkomensverschillen tussen een bankdirecteur en een schoonmaker. En vrouwen en mannen worden soms onterecht anders behandeld. Sociale ongelijkheid komt dus op veel manieren voor in de samenleving.

Nu je bekend bent met de kernbegrippen van maatschappijleer, is het makkelijker om maatschappelijke problemen te herkennen en te onderzoeken. Hoe je dat doet, lees je in de volgende paragraaf.

"Ben ff gaan afkicken"

Het was landelijk nieuws toen rapper **Ronnie Flex** via Instagram bekendmaakte dat hij naar de afkickkliniek ging. "Ben ff gaan afkicken in rehab", schreef hij. Naar eigen zeggen rookte hij wel tien jointjes per dag. "Soms nam ik een hijs en dacht ik: f*ck man, waarom doe ik dit? Ik voelde mezelf steeds dommer worden." Ongeveer 10.000 mensen worden jaarlijks behandeld voor hun wietverslaving. Steeds vaker gaat het om minderjarigen. "Ze beginnen met blowen omdat het in onze samenleving heel normaal is", zegt **Linda Hartman**, psycholoog bij verslavingskliniek Novadic-Kentron. "Daarom is het super dat Ronnie zo openhartig is. Daardoor wordt het bespreekbaar en durven meer mensen hulp te zoeken."

De post van Ronnie kreeg ruim 84.000 likes. "Artiesten worden altijd bekritiseerd om van alles. Maar wij zijn wel degenen die hoop kunnen brengen in de ogen van de minder bedeelde & de zwakkeren ... vergeet dat niet, dat is een van de mooiste functies", schrijft Ronnie. Bron: funx.nl

Bron 6

Puntwoorden:

De kernbegrippen

De waarde

De norm

Geschreven regel

Ongeschreven regel

Het belang

De belangentegenstelling

De macht

Het machtsmiddel

De functie

Het beroep

De kennis

De vaardigheid

Het aanzien

De status

De overtuigingskracht

Gezamenlijk

Het geweld

De sociale ongelijkheid

De kans

1.4

Hoe onderzoek je
samenleving?

In het kort: Er zijn 4 kenmerken die iets een maatschappelijk probleem maken:

1. **Veel mensen** hebben er mee te maken
2. Er zijn veel **verschillende meningen** over de oorzaak en oplossing
3. De **politiek** bemoeit zich met de oplossing
4. Veel aandacht in de **media**

Wie en welk belang?

Bij een maatschappelijk probleem hebben **mensen/partijen** verschillende of **tegengestelde belangen**.

Voorbeeld: Uitgaansgeweld

Belanghebbenden: de stappers, horeca, politie, burgemeester, buurtbewoners

Politiek maakt wetgeving om uitgaansgeweld in te perken: daar ligt de **macht**

Bij het oplossen of omgaan met maatschappelijke problemen zijn er dus verschillende meningen, er zijn voordelen en nadelen.

Dilemma: een lastige keuze tussen twee dingen die allebei voordelen of juist nadelen hebben

1.4 Hoe onderzoek je de samenleving?

TOEN SLOEG HIJ EEN GLAS IN MIJN GEZICHT KAPOT - Ben (18): "We waren met wat vrienden op stap. Op de dansvloer botste een man steeds tegen mij en mijn vrienden aan. Bij de vierde keer zei ik er iets van. En toen kwam de klap. Hij sloeg een glas in mijn gezicht kapot. Mijn gezicht zat onder het bloed. Alles werd wazig. Soms ben ik nog steeds bang dat ik de dader tegenkom. Die kans is best groot. Ik hoorde dat ze hem laatst weer in de club hadden gezien."

"Ik ben nog steeds bang dat ik de dader tegenkom"

Kijk je naar de samenleving, dan zie je dat dingen vaak goed gaan, maar soms ook niet. Zo zijn er elk weekend wel ergens vechtpartijen en of er is gedoe door alcoholmisbruik. Uitgaansgeweld is daarom een voorbeeld van een **maatschappelijk probleem**.

Een maatschappelijk probleem heeft vier kenmerken:

1. Het is een probleem waarvan **veel mensen** last hebben of vinden dat het niet goed geregeld is.
2. Mensen hebben **verschillende meningen** over de oorzaak en de oplossing.
3. Het probleem krijgt veel aandacht in de **media** (tv, radio, internet en kranten).
4. De **politiek** bemoeit zich met een oplossing voor het probleem.

In deze paragraaf bekijken we een maatschappelijk probleem van dichtbij, namelijk uitgaansgeweld.

Wie en welk belang?

Wie hebben er met het probleem te maken en wat zijn hun **belangen**?

Bij uitgaansgeweld gaat het om:

- **Mensen die uitgaan.** Als je uitgaat, wil je vooral plezier maken, lekker dansen en

drinken. En je wilt veiligheid. Dan heb je dus belang bij voldoende camera's en politie op straat. Sommigen zoeken juist spanning en gaan een vechtpartij niet uit de weg. Zij hebben er belang bij dat er weinig controle is en dat er geen camera's zijn.

- **Horecaondernemers**, zoals de eigenaar van een club of restaurant. Zij willen een hoge omzet, leuke feesten, een goed imago, tevreden burens en geen last met de politie.
- **De politie.** Zij wil orde en rust en dus geen wildplassers en mensen die te veel alcohol of drugs gebruiken.
- **De burgemeester** wil geen overlast, zodat de gemeente een goede naam houdt en burgers zich veilig voelen.
- **Buurtbewoners** willen geen last van schreeuwende en dronken mensen.

Ook andere groepen zijn betrokken bij uitgaansgeweld, zoals ambulancepersoneel, de ouders van jongeren die uitgaan, enzovoort.

Waardoor en waarom?

Zoals je ziet, zijn tegengestelde belangen vaak de oorzaak van een maatschappelijk probleem. Ook **waarden en normen** spelen een rol. Vrijheid is nu veel belangrijker dan vroeger. Sommige mensen vinden dat ze bij het uitgaan mogen doen waar ze zin in hebben.

Zij nemen wapens mee, drinken veel alcohol of nemen drugs. Door alcoholgebruik kunnen mensen zich minder goed beheersen. Ook door drugs vervagen je grenzen. Deze middelen zijn dan ook de belangrijkste oorzaken van agressie bij het uitgaan. Hoe jij denkt over alcohol en drugs is van invloed op je mening over de oplossing van uitgaansgeweld.

Wat doen we eraan?

De overheid bedenkt maatregelen om uitgaansgeweld tegen te gaan. Zo mag er geen alcohol verkocht worden aan jongeren onder de 18 jaar. Ook hangen er op steeds meer plaatsen camera's of wordt er preventief gefouilleerd door de politie.

Ben je verdachte van een geweldsmisdrijf? Dan moet je een alcoholtest of een drugstest ondergaan. Als blijkt dat je onder invloed was, kun je een hogere straf krijgen. Ook bij geweld tegen hulpverleners (politie, ambulancepersoneel) kun je een hogere straf krijgen.

“Verliefdheid beste middel tegen geweld”

DEN HAAG - Criminele jongeren kunnen maar beter verliefd worden. Volgens Karin Edel van buurthuis Triangel blijkt dit uit diverse onderzoeken. “Verliefd worden is het beste medicijn voor jongeren die geweld gebruiken”, aldus Edel. “Ik zeg het tegen elke agent als ze vragen wat de beste oplossing is: hopen dat ze verliefd worden.”

Bron: AD

Bron 7

De overheid gebruikt dus haar macht om uitgaansgeweld als maatschappelijk probleem op te lossen. Eigenaren van clubs en cafés kunnen er daarnaast op letten dat jongeren niet te veel drinken of drugs gebruiken. En ook wijzelf kunnen het uitgaan veiliger maken. Een paar voorbeelden. Je kunt besluiten agressie altijd uit de weg te gaan. Ook als je wordt uitgescholden of uitgedaagd. Bij het uitgaan kun je afspraken maken met je vrienden. Bijvoorbeeld dat je ervoor zorgt dat niemand te veel drinkt.

Dilemma's

Bij maatschappijleer vragen we je regelmatig hoe jij een maatschappelijk probleem zou oplossen. Vaak krijg je dan te maken met een zogenaamd **dilemma**, een lastige keuze tussen twee dingen die allebei voordelen of juist nadelen hebben. Wil je bijvoorbeeld meer veiligheid tijdens het uitgaan, dan moet je een deel van je privacy opofferen. Je accepteert dat er camera's hangen of dat iemand in je tas mag kijken. Hierbij is het dilemma: wat vind jij belangrijker, een veilige omgeving of je privacy?

“Een goede uitsmijter geeft een veilig gevoel”

Reggie (17 jaar): “We zijn pas weer naar een dancefeest geweest met ruim 4.000 jongeren. Drie zalen bomvol. Misschien heeft er geweld plaatsgevonden, maar zelf heb ik er niets van gemerkt. Hier in het dorp zit een jongerencentrum dat ook regelmatig feesten geeft. Als je de media moet geloven gebruikt iedereen daar xtc of GHB. Zelf gebruik ik nooit drugs en toch heb ik een wereldavond. De lichten, lekker dansen met zijn allen en natuurlijk de muziek zijn voor mij al genoeg. Als een vechtpartij uit de hand loopt, staat de uitsmijter er bijna altijd meteen tussen. Een van beide partijen wordt de tent uit gezet en dan is het weer rustig. Ook moeten we altijd onze ID tonen aan de portier en wordt onze leeftijd gecontroleerd. En als hij merkt dat iemand te veel gedronken heeft, mag-ie er niet in. Een goede uitsmijter geeft je een veilig gevoel.”

Bron: AD

Bron 8

Puntwoorden:

Het maatschappelijk probleem

De mening

De media

De politiek

Het belang

De belanghebbende

Het uitgaansgeweld

Het dilemma

Doen: Vragen analyseren en een goed antwoord formuleren (denk aan doewoorden, puntwoorden, en signaalwoorden!)

Oefentoetsvraag: antwoorden mailen naar mw.groenewegen@rocmondriaan.nl

1. Mensen hebben vaak verschillende meningen over maatschappelijke problemen. Leg dit met een zelfgekozen voorbeeld uit.

